

Tellervo Lahti

Toiminnanjohtaja, FM, tietokirjailija
Suomen Siirtolaisuusmuseo

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

Pala Kanadaa Maailman Raitille

Maailman Raitilla vietettiin elokuussa Kanadan Saskatchewanin New Finlandiin vuonna 1893 rakennetun Knuuttilan (Knuuttilan) talon harjannostajaisia. Rakennuksen sisätilat valmistuvat suunnitelmien mukaan ensi kevään aikana. Talo sisustetaan alkuperäisin Kanadasta talon mukana lahjoitetuin kalustein. New Finlandin asuttamisesta ja muusta seudun suomalaishistoriasta laaditaan näyttely, joka on nähtävissä Maailman Raitilla heinäkuussa pidettävistä Knuuttilan talon virallisista avajaisista lähtien.

Knuuttilan talo

New Finland eli Uusi Suomi sijaitsee Kanadan Saskatchewanin koilliskulmassa Qu 'Appelle -joen laaksossa lähellä Manitoban rajaa. Knuuttilan farmin perustaja ja talon rakentaja oli Herman Huhtala, joka palasi Suomeen jo vuonna 1913, koska ei viihtynyt Kanadassa kovin hyvin. Alahärmäläinen siirtolainen Gabriel Knuutila (s. 1863) siirtyi tuolloin tilan omistajaksi puolisonsa Liisa Knuuttilan (s. 1870) kanssa. Perheen lapsista Walter omisti farmin aikanaan korkeaan ikään saakka. Tapasimme Walterin vieraillessamme New Finlandissa vuonna 2010, jolloin hän lahjoitti rakennuksen ja sen sisältämän runsaslukuisen irtaimiston Suomen Siirtolaisuusmuseolle.

Walter Knuutila menehtyi 95-vuotiaana pari vuotta tapaamisemme jälkeen. Hankkeen rahoitus oli jo valmisteilla, mutta muihin toimenpiteisiin ei vielä tuolloin oltu päästy. Lahjoittajaperheen yhteyshenkilönä on koko hankkeen ajan toiminut Walterin veljentytär Valerie Knuutila. Hän on virallistanut sukunimensä alkuperäiseen suomalaiseen

muotoon, mistä johtuen kutsumme taloakin Knuutilaksi.

New Finlandin synty

Kanadan valtio ryhtyi voimallisesti asuttamaan läntisiä preerioitaan 1860-luvulla. Osa projektia oli rautatien ulottaminen länsirannikolle saakka. Canadian Pacific -rautatieyhtiöllä olikin suuri merkitys asutuksen laajentumisessa. Valtiolla oli käytössä vuodesta 1872 lähtien erityinen "township and range"-maanjakomenetelmä, homestead-ohjelman mukainen uudisasuttaminen. Maata sai raivattavakseen n. 64 ha 10 dollarin rekisteröitymismaksulla. Tilan sai lunastaa omaksi kolmen vuoden kuluttua tietyin ehdoin.

Nykyisen New Finlandin alueen ensimmäinen asukas oli Kerimäeltä Kanadaan muuttanut David (Taavetti) Jeremiah Kautonen. Hän perusti homestead-farmin vuonna 1888 alueen lounaisosaan. Parin kolmen vuoden kuluttua Kautonen sai naapureikseen John (J. K.) ja Sanna Liisa Lauttamuksen Kauhavalta sekä Matti ja Maria Mustamaan Lapualta. He perustivat omat farminsa samoin homestead-säädösten määräämin ehdoin. Nämä kolme perhettä houkuttelivat aktiivisesti sukulaisiaan ja tuttaviaan muuttamaan Suomesta New Finlandin seudulle. Vetovoimaa lisäsivät alueen ilmasto ja luonto, jotka muistuttivat paljon Suomen oloja sekä viljelysmaan, oman farmin, hankkimisen helppous ja edullisuus.

Seudun väkimäärä lisääntyikin nopeasti. Siirtolaisia tuli koko Etelä- ja Keski-Suomen alueelta, eniten Etelä-Pohjanmaalta. New Finlandiin muutti suomalaisia myös USA:n Minnesotasta ja Pohjois-Dakotasta.

New Finlandissa asui vuonna 1895 yhteensä 40 suomalaista ja vuosisadan lopulla lähes 250 henkilöä. Vuoteen 1933 mennessä asukasmäärä nousi jo 350:een.

Suomalaiset olivat perustaltaan uskonnollista väkeä. Luterilainen uskonnollinen yhteisö St. John Lutheran Synod perustettiin jo vuonna 1893. Oman kirkon seurakunta sai vuonna 1907. New Finlandissa on kaksi hautausmaata, vanha ja uusi. Kouluja oli myös kaksi, vuonna 1896 perustettu New Finland ja kymmenen vuotta myöhemmin aloittanut Nurmi Oja.

Etelä-Pohjanmaalta New Finlandiin

New Finlandin preerialle muuttaneista etelä-pohjalaisista mainittakoon Salomon Eliaanpoika Rinta-Petäys (s. 1850) ja puolisonsa Anna Matilda Eliaantytär Tentelin (s. 1894) eli Salomon ja Anna Petäys. He lähtivät siirtolaisiksi Jalasjärveltä ja asettuivat New Finlandiin vuonna 1894. Heidän perustamaansa farmia viljeli neljännen sukupolven jälkeläinen Philip Petäys vielä kymmenisen vuotta sitten. Nykyisin farmia hoitaa viides Salomonin ja Annan jälkeinen sukupolvi.

Peräseinäjoelta New Finlandiin lähti mm. Iisakki Väliniemi vuonna 1912. Etunimi vaihtui muotoon Isaac ja sukunimi lyhentyi yleisen tavan mukaan osaksi alkuperäistä, tässä tapauksessa Niemeksi.

New Finlandin suomalaiset olivat urhoolista väkeä, metsää raivattiin ja maata viljeltiin suomalaisella sisulla. Whitewoodin siirtolaisviranomaisen raportissa mainitaankin mm, että suomalaiset ovat työteliäitä, säästäväisiä, ahkeria, he menestyvät maanviljelyksessä vaatimattomissakin olosuhteissa.

Laivayhtiöiden delegaation edustaja puolestaan arvioi New Finlandin suomalaisia: "Minun täytyy sanoa, etten ole nähnyt ihmisiä jotka miellyttäisivät minua yhtä paljon kuin suomalaiset. En usko muiden siirtolaisryhmien sopeutuvan niin nopeasti, ja he (suomalaiset) ovat jopa kovempia työntekijöitä kuin norjalaiset ja ruotsalaiset." (Hännikäinen 2010)

Jälkipolvet juurillaan

Valerie Knuuttila ja sisarensa Janet Brülé puolisonsa Gilbertin kanssa ovat käyneet Siirtolaisuusmuseossa ja Maailman Raitilla jo muutama vuosi sitten. Viime kesänä Valerie osallistui Kanada 150-seminaariimme ja Knuuttilan talon harjannostajaisiin sekä Lännen Päivän tapahtumaan.

New Finlandin hautausmaa Kautosen mäellä. Kuva: Tellervo Lahti.

Knuuttilan väen ohella myös muita New Finlandin alkuperäisten asuttajien jälkeläisiä vieraili Maailman Raitilla kesän aikana.

Hazel Lauttamus Birt perheenjäsenineen kävi elokuussa tutustumassa kohteisiimme ja Kanadan talon rakentumiseen. Hän oli kovin iloinen nähdessään purkutuomiolla pitkään olleen historiallisen naapuritalonsa kohoavan nyt Suomeen ja Maailman Raitille.

Isaac Niemen jälkeläiset Alyssa ja Diane Giroux sekä Brenda Minarik vierailivat syyskuussa peräseinäokelaisten sukulaistensa luona Kosti Väliniemen perheessä. Meillä oli ilo esitellä heille Maailman Raittia. Vieraille oli suuri elämys nähdä Knuuttilan talo rakentumassa jälleen, olivathan heidän sukulaisensa osallistuneet hankkeeseemme tekemällä talkootyötä rakennuksen purkamisen yhteydessä New Finlandissa viime vuonna.

Kanadan Knuuttilan talo on merkittävä osa Maailman Raittia. Se on ensimmäinen Pohjois-Amerikasta lahjoitettu asuinrakennus ja edustaa suuren siirtolaisuusaallon aikaa. Knuuttilan talon avulla on mahdollista tuoda esiin historiaa ja kulttuuria, joka koskettaa suurta osaa suomalaisista ja myös ulkosuomalaisista.

Lähteet

Outi-Kristiina Hännikäinen: Identiteettien maisemat Saskatchewanin Uudessa Suomessa Uudisasutuksesta uusidentifikaatioon. Siirtolaisuusinstituutti. Turku 2010.
Valerie Knuuttilan haastattelu 2017.
Esa Mäki-Petäys, sukututkimus.
New Finland District, Saskatchewan, Canada.
Rootsweb.ancestry.com.